

Tillsynsplan 2026

Tillsynsplan inom
alkohollagen, lag om handel
med vissa receptfria
läkemedel, lag om tobak och
liknande produkter (exklusive
rökfria miljöer) samt lag om
tobaksfria nikotinprodukter

Typ av styrdokument: Tillsynsplan
Beslutande instans: Bygg- och miljönämnden
Datum för beslut: ÅÅÅ-MM-DD
Diarienummer: 2025-101

Gäller för: 2026
Giltighetstid: 2026
Revideras senast: 2026-12-31
Dokumentansvarig: Enhetschef Livs- och hälsa

Innehåll

1.	Inledning	4
1.1.	Lagstöd	4
1.2.	Ansvar för tillsynen.....	5
1.3.	Mål för tillståndsprövningen och tillsynen	5
1.4.	Bygg- och miljönämndens uppdrag	6
1.5.	Tillgängliga personalresurser	6
2.	Alkohollagen	7
2.1.	Förebyggande tillsyn	7
2.2.	Inre tillsyn	7
2.3.	Yttre tillsyn	8
2.4.	Folköl	10
2.4.1	Tillsyn	10
3.	Lag om handel med vissa receptfria läkemedel	11
3.1.	Tillsyn och kontroll	11
4.	Lag om tobak och liknande produkter	12
4.1.	Tillståndspliktig tobaksförsäljning.....	12
4.1.1	Tillsyn	12
4.1.2	Kontrollköp	14
4.2.	Elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare	14
4.2.1	Tillsyn	15
5.	Lag om tobaksfria nikotinprodukter	15
5.1.	Tillsyn	16

1. Inledning

En tillsynsplan är ett ramverk för en effektivare tillsyn. Planen visar vad som ska prioriteras under året samt fastställer en lägsta-frekvens för tillsynen. Planen ligger till grund för kommunens detaljplanering av tillsynen.

Denna tillsynsplan omfattar handläggning av ärenden och tillsyn av verksamheter gällande serveringstillstånd, försäljning av tobaksprodukter, tobaksfria nikotinprodukter, e-cigarett, receptfria läkemedel och folköl i Alingsås kommun.

Syftet med tillsynen är att förebygga och korrigera brister som kan uppstå vid servering av alkoholdrycker, försäljning av folköl, tobak, e-cigarett, tobaksfria nikotinprodukter och receptfria läkemedel. Tillsynsplanen ska bidra till att tillsynsarbetet sker strukturerat med mätbara och uppföljningsbara mål.

Tillsynsplanen avser år 2026. Förutsättningarna och underlaget för planen bygger på Bygg- och miljönämndens behovsutredning 2026-2028 samt budget för 2026. Nämndens tillsynsobjekt finns registrerade i ärendehanteringssystemet Ecos2, detta verksamhetsregister fungerar som underlag för tillsynsplanen som utgår från uppföljning av händelser och ärenden. Planen utgår även från nationella, regionala och lokala mål och program.

1.1. Lagstöd

Livsmedels- och hälsaenheten på Bygg- och miljöavdelningen utför handläggning och tillsyn enligt följande lagstiftningar:

- Alkohollagen (2010:1622)
- Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter
- Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter
- Lag (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel

Bestämmelserna i 9 kapitlet alkohollagen innebär både en rättighet och en skyldighet för kommunen att utöva tillsyn över serveringsställen med servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat samt tillsyn över detaljhandel med folköl och gårdsförsäljning. Motsvarande bestämmelse återfinns i 7 kapitlet i lagen om tobak och liknande produkter och i 21 § i lagen om handel med vissa receptfria läkemedel. I lagen om tobaksfria nikotinprodukter återfinns motsvarigheten till dessa bestämmelser i 24-25 §§.

De produkter som ovanstående lagstiftningar omfattar är följande:

- Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat
- Folköl
- Tobaksprodukter
- E-cigarett
- Påfyllningsbehållare
- Tobaksfria nikotinprodukter
- Receptfria läkemedel

1.2. Ansvar för tillsynen

Central tillsynsmyndighet för alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter samt lagen om tobaksfria nikotinprodukter är Folkhälsomyndigheten, som ska följa utvecklingen och ge vägledning på nationell nivå. När det gäller lagen om handel med vissa receptfria läkemedel är det Läkemedelsverket som är central tillsynsmyndighet.

Regional tillsynsmyndighet är Länsstyrelsen som ska ge kommunen vägledning, men även utöva tillsyn av kommunernas tillämpning av lagområdena. Detta gäller dock inte för handeln med receptfria läkemedel. I Alingsås kommun ansvarar Bygg- och miljönämnden, tillsammans med Polismyndigheten, för den lokala tillsynen.

I Alingsås genomförs i princip all tillsyn inom ovan nämnda lagområden oanmäld såväl på dagtid som under kvällar och nätter. Tillsynen utförs i huvudsak av livsmedels- och hälsaenheten men även samordnad tillsyn förekommer, tillsammans med andra myndigheter så som Polismyndighet och Skatteverket.

1.3. Mål för tillståndsprövningen och tillsynen

Alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter, lagen om tobaksfria nikotinprodukter är sociala skyddslagstiftningar. Riksdagen har slagit fast att det övergripande målet för såväl alkoholpolitiken som tobakspolitiken är att minska substansernas medicinska skadeverkningar. På samma sätt syftar lagen om handel med vissa receptfria läkemedel till att minska riskerna för skadeverkningar samt säkerställa produkternas äkthet och kvalitet.

Med en väl fungerande tillståndsprövning och tillsyn begränsas olägenheter och skadliga konsumtionsmönster, såsom överservering och exponering för rök. Tillgången och arenorna för illegala produkter kan på detta sätt motverkas och det gör det svårare för ungdomar under 18 år att få tag på olika substanser, inte minst genom att servering och försäljning till minderåriga på olika sätt kan begränsas.

1.4. Bygg- och miljönämndens uppdrag

Utifrån lagstiftning och Alingsås kommuns reglemente har Bygg- och miljönämnden huvudsakligen följande uppdrag och ansvar:

- Utredda ansökningar gällande serveringstillstånd, gårdsförsäljning och tobaksförsäljningstillstånd.
- Utredda ändringsansökningar av serveringstillstånd och tobaksförsäljningstillstånd.
- Handlägga anmälningar om försäljning av e-cigarettor och påfyllningsbehållare, tobaksfria nikotinprodukter och folköl.
- Handlägga anmälningar om ändringar i tillstånd såsom exempelvis förändring i bolagsstyrelse och aktieäggande.
- Utöva inre och yttre tillsyn över verksamheter med befintligt serveringstillstånd, gårdsförsäljningstillstånd och försäljningstillstånd för tobaksprodukter, samt anmälningspliktig försäljning av e-cigarettor och påfyllningsbehållare, tobaksfria nikotinprodukter, folköl och receptfria läkemedel.
- Utöva yttre tillsyn över rökfria miljöer (hanteras i Tillsynsplan enligt miljöbalken).
- Utföra samordnad tillsyn tillsammans med exempelvis Polismyndigheten, Skatteverket, Arbetsmiljöverket, Räddningstjänsten och livsmedelsinspektörer.
- Erbjuder utbildningar för såväl krögare med personal som politiker. Exempel på detta är utbildning i Ansvarsfull alkoholservering.
- Hantera rättsprocesser efter att beslut överklagats samt delta vid muntliga förhandlingar i förvaltningsdomstol.

1.5. Tillgängliga personalresurser

Antalet tjänster utgår från de antalet tillsyns- och tillståndsprövningstimmar som ska utföras varje år och beräknas till 1 heltidstjänst under 2026. Arbetsuppgifterna för handläggning fördelas mellan 3 inspektörer. Utöver inspektörerna finns administrativt stöd och enhetschef. Samtliga medarbetare och chef tillhör livsmedels- och hälsaenheten.

2. Alkohollagen

Servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och gårdsförsäljning får endast ske av den som meddelats tillstånd. Av alkohollagen framgår att servering och försäljning endast får ske i sådan omfattning och i sådana former att skador eller brister i ordning och nykterhet på serveringsställena inte uppstår. Som ett särskilt skydd för ungdomar finns även åldersgränser angivna i lagen. De förutsättningar som gäller för att få tillstånd ska vara uppfyllda även efter att tillstånd meddelats. Ovanstående principer ligger till grund för kommunens tillsynsarbete riktad mot innehavare av tillstånd.

Tillsynen består av förebyggande tillsyn, samt inre och yttre tillsyn. Den yttre tillsynen genomförs även i form av samordnad tillsyn. Vid samordnad tillsyn kan bland annat Polismyndigheten, Skatteverket, Räddningstjänsten, Migrationsverket, Kronofogdemyndigheten, Arbetsmiljöverket och andra miljöskyddsinspektörer delta.

2.1. Förebyggande tillsyn

Syftet med den förebyggande tillsynen är att informera och göra tillståndshavaren uppmärksam på de krav som alkohollagen ställer så att brister i verksamheten inte uppstår. Genom information och samarbete kan problem undvikas, både för den enskilde restaurangägaren och för kommunen.

2.2. Inre tillsyn

Med inre tillsyn avses kontroll av uppgifter från olika myndigheter och att förutsättningarna för serveringstillståndet eller gårdsförsäljningstillståndet fortfarande är uppfyllda. Mellan vissa myndigheter finns en upplysningsskyldighet och till exempel Polismyndigheten ska underrätta kommunen om förhållanden som är av betydelse för tillsynen. Inre tillsyn görs kontinuerligt.

Inre tillsyn består av:

- Kontroll av personer med betydande inflytande (så kallad PBI) hos tillståndshavaren vad gäller dennesandel. Detta genomförs med hjälp av Polismyndigheten.
- Bevakning av PBI:s ekonomiska lämplighet med hjälp av kreditupplysningsföretag och samverkan med andra myndigheter såsom Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten.
- Bevakning av om tillståndshavaren försätts i konkurs.
- Bevakning av om tillståndshavaren byter företrädare.

- Bevakning i samarbete med Räddningstjänsten av att restaurangen eller försäljningsstället uppfyller brandskyddsbestämmelser.
- Bevakning av restaurangernas marknadsföring i sociala medier och tryckta medier.
- Bevakning av att restaurangrapporter lämnas in i tid.
- Bevakning av att verksamheter med gårdsförsäljningstillstånd uppfyller kraven i lagstiftningen gällande årsproduktion, tillverkning och att verksamhetsutövaren är oberoende av andra tillverkare.
- Medverka i nätverk med andra myndigheter för att utbyta erfarenheter och kunskap.
- Hantera tips från allmänhet och media.

2.3. Yttre tillsyn

Den yttre tillsynen innebär en kontroll av att verksamheten bedrivs i enlighet med dess tillstånd och inte sker i strid mot gällande lag i övrigt. Tillsynen sker under pågående verksamhet och kan vara tillsammans med andra myndigheter.

Följande bör kontrolleras vid tillsynsbesök av serveringsstället:

- Att servering av alkoholdrycker sker med återhållsamhet och följer gällande tillstånd.
- Att servering av alkoholdrycker inte sker till personer under 18 år.
- Att berusningsgraden hos gästerna inte är för hög.
- Att mat tillhandahålls i den omfattning som alkohollagen förutsätter.
- Att ordningen är god i och utanför serveringslokalen.
- Att serveringsansvarig person finns tillgänglig på serveringsstället.
- Att köks- eller serveringspersonal eller den som har uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet är anställd av tillståndshavaren eller inhyrd av ett bemanningsföretag.
- Att marknadsföringen av alkoholdrycker inte är påträngande, uppsökande eller uppmanande till bruk av alkoholdrycker.
- Att kontrollera prissättningen av alkoholdrycker.
- Att uppsyn hålls över hela serveringsytan.
- Att nödutgångar inte är blockerade.
- Att serveringstider följs.
- Att villkor i serveringstillståndet följs.

Följande bör kontrolleras vid tillsynsbesök av verksamheter med gårdsförsäljningstillstånd:

- Att gårdsförsäljning enbart ske till konsumenter som har deltagit i ett kostnadsbelagt besöksarrangemang som har anknytning till den alkoholdryck som tillståndet gäller.
- Att besöksarrangemanget sker i nära anslutning till försäljningsstället.
- Att information om alkoholens skadeverkningar lämnas ut i samband med besöksarrangemanget.
- Att försäljning inte ske till personer under 20 år.
- Att försäljning av de egentillverkade alkoholdryckerna till varje enskild konsument vid samma besökstillfälle inte får överstiga 0,7 liter spritdrycker, tre liter vin, tre liter starköl och tre liter andra jästa alkoholdrycker.
- Att försäljningstider i tillståndet följs.
- Att verksamheten har ett egenkontrollprogram.
- Att försäljningsansvarig person finns på plats.
- Att marknadsföringen av alkoholdrycker inte är påträngande, uppsökande eller uppmanande till bruk av alkoholdrycker.

Målet är att alla serveringsställen samt alla gårdsförsäljningsställen ska få minst ett tillsynsbesök under året. Serveringsställen med sena öppettider och serveringsställen med ungdomlig publik kommer att besökas fler gånger.

Verksamheter som har återkommande brister kommer att besökas fler gånger.

Med gemensam tillsyn avses ett fördjupat tillsynsarbete som flera berörda myndigheter planerar och/eller genomför tillsammans. Dessa deltar med stöd av den lagstiftning som gäller för deras respektive sakområde. Detta hindrar inte att en kommun kan förordna en sakkunnig att biträda vid kontrollbesöket.

Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten ska normalt följas upp genom yttre tillsyn. Serveringstillstånd till slutna sällskap ska vid särskilda behov följas upp genom yttre tillsyn.

2.4. Folköl

Folköl är en alkoholdryck som har en alkoholhalt överstigande 2,25 men inte 3,5 volymprocent. Detaljhandel med folköl är tillåten om näringsidkaren har anmält verksamheten hos den kommun där försäljningen ska ske. Försäljning får inte påbörjas innan anmälan har gjorts.

Förutsättningen för detaljhandel med folköl är att butiken även har ett brett sortiment av matvaror. Lokalen måste vara registrerade hos Bygg- och miljönämnden som livsmedelslokal. Servering av folköl är tillåten om verksamheten bedrivs i en lokal som är registrerad som ovan och lagad/tillredd mat serveras.

Den som bedriver försäljning av folköl ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och svara för att personalen har nödvändiga kunskaper om vad som gäller vid försäljning av folköl. Det innebär att den ansvarige för försäljningen ska ta fram ett egenkontrollprogram där det framgår hur åldersgränser och andra bestämmelser i alkohollagen ska tillämpas och övervakas.

2.4.1 Tillsyn

När det gäller serveringsställen som serverar folköl samt butiker som säljer folköl är målet att de ska få minst ett tillsynsbesök under året. Serveringsställen eller butiker som har återkommande brister kommer att besökas fler gånger.

Tillsynen av ölförsäljning ska främst inriktas på att ge råd, stöd och information till verksamhetsinnehavaren, det vill säga förebyggande tillsyn.

Följande bör kontrolleras vid tillsynsbesök:

- Att försäljningsstället har ett egenkontrollprogram.
- Att det på försäljningsstället finns tydliga och klart synliga skyltar med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut folköl till den som inte har fyllt 18 år.
- Att försäljning av matvaror sker (butiker) och att mat serveras (serveringsställen). Att försäljning eller lagning av folköl inte sker till personer under 18 år.
- Att folköl inte säljs eller serveras till den som är berusad av alkohol eller påverkad av annat berusningsmedel.
- Att även andra lättdrycker tillhandahålls.
- Att det är god ordning i lokalen.

3. Lag om handel med vissa receptfria läkemedel

Enligt lag om handel med vissa receptfria läkemedel kan detaljhandel med vissa receptfria läkemedel äga rum på andra försäljningsställen än öppenvårdsapotek. Läkemedelsverket beslutar om vilka läkemedel som kan säljas enligt denna lag. Med stöd av lagen har Läkemedelsverket utfärdat mer detaljerade föreskrifter (LVFS 2009:20).

De som vill bedriva detaljhandel med receptfria läkemedel måste först göra en anmälan till Läkemedelsverket. Läkemedelsverket rapporterar till kommunen vilka som gjort anmälan om att bedriva detaljhandel med vissa receptfria läkemedel.

Verksamhet ska enligt lag ha ett egenkontrollprogram. Programmet ska vara anpassat till verksamheten och avsikten med egenkontrollprogrammet är att ge verksamhetsinnehavaren hjälp att på ett strukturerat sätt säkra kvaliteten beträffande försäljningen och hanteringen av läkemedel.

Egenkontrollprogrammet ska vara skriftligt och ska dels finnas på plats i butiken och dels skickas in till Bygg- och miljönämnden. Verksamheten bör regelmässigt uppdatera personalen om rutinerna i egenkontrollprogrammet.

3.1. Tillsyn och kontroll

Läkemedelsverket har det övergripande tillsynsansvaret över efterlevnaden av lag om handel med vissa receptfria läkemedel följs. Läkemedelsverket får meddela de förelägganden och förbud som behövs och beslut om förelägganden eller förbud får förenas med vite.

Kommunen ska där handeln bedrivs kontrollera efterlevnaden av lagen och ska till läkemedelsverket rapportera brister.

Följande bör kontrolleras vid tillsynsbesök:

- Om verksamhetsutövaren har anmält sitt försäljningsställe till läkemedelsverket.
- Att exponering, tillhandahållande och förvaring av läkemedlen är korrekt
- Att ett egenkontrollprogram finns.
- Att det finns bra rutiner för mottagande av varuleveranser, reklamationer, indragningar.
- Att åldersbestämmelser följs.

Tillsynsbesöket dokumenteras och eventuella brister rapporteras till läkemedelsverket.

Målet är att alla försäljningsställen ska få minst ett tillsynsbesök under året.

4. Lag om tobak och liknande produkter

Lagens övergripande syfte är att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter samt med exponering för rök från tobak och utsläpp från liknande produkter.

4.1. Tillståndspliktig tobaksförsäljning

Försäljning av tobak till konsumenter får endast ske av den som har tillstånd för sådan verksamhet. En skriftlig ansökan ska lämnas till Bygg- och miljönämnden. Ett tillstånd kan gälla för en viss tid eller tills vidare. Nämnden ska vid inkommen ansökan utreda om sökanden med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som finns i lagen. Vid ansökan inhämtas uppgifter från remissinstanser såsom t.ex. Polismyndighet, Skatteverket och Kronofogdemyndighet. Om försäljningsstället byter ägare måste den nya ägaren ansöka om nytt tobakstillstånd.

Den som bedriver handel med tobaksvaror, dvs. försäljning till konsument, ska enligt lag ha ett egenkontrollprogram. Programmet ska vara anpassat till verksamheten och det bör framgå t.ex. hur åldersgränser kontrolleras samt hur kontroll av märkning och andra bestämmelser i lagen tillämpas och följs. Det är näringsidkarens ansvar att personalen känner till de regler som gäller.

Egenkontrollprogrammet ska vara skriftligt och ska finnas på plats i butiken samt skickas in till Bygg- och miljönämnden. Verksamheten bör regelmässigt uppdatera personalen om rutinerna i egenkontrollprogrammet.

4.1.1 Tillsyn

Kommunen och Polismyndigheten ska utöva tillsyn över verksamheter som bedriver detaljhandel eller partihandel av försäljning av tobaksvaror enligt lagen om tobak och liknande produkter. Tillsynsansvaret avser även tobaksförsäljning som sker via internethandel i de fall verksamheten har sitt säte inom kommunen. Försäljning av tobaksprodukter får endast ske av den som meddelats försäljningstillstånd.

De förutsättningar som gäller för att få försäljningstillstånd ska vara uppfyllda även efter att tillstånd meddelats.

Tillsynen består av förebyggande tillsyn samt inre och yttre tillsyn.

Syftet med tillsynen är att förebygga och korrigera brister som kan uppstå vid försäljning av tobak. Tillsynsplanen ska bidra till att tillsynsarbetet sker strukturerat med mätbara och uppföljningsbara mål.

Förebyggande tillsyn

Syftet med den förebyggande tillsynen är att informera och göra tillståndshavaren uppmärksam på de krav som Lag om tobak och liknande produkter (LTLP) ställer, så att brister i verksamheten inte uppstår.

Inre tillsyn

Med inre tillsyn avses kontroll av uppgifter från olika myndigheter och att förutsättningarna för tillståndet fortfarande är uppfyllda. Det kan till exempel vara om verksamheten som har försäljningstillståndet sköter sig ekonomiskt och om verksamhetsutövaren uppfyller lämplighetskraven. i övrigt.

Inre tillsyn görs kontinuerligt.

Inre tillsyn består av:

- Kontroll av tillståndshavaren vad gäller dennesandel med hjälp av Polismyndigheten och Tullverket.
- Bevaka tillståndshavaren ekonomiska lämplighet med hjälp av kreditupplysningsföretag och samverka med andra myndigheter såsom Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten. Bevaka om tillståndshavaren försätts i konkurs.
- Bevaka om tillståndshavaren byter företrädare.
- Medverka i nätverk med andra myndigheter för att utbyta erfarenheter och kunskap. Hantera tips från allmänhet och media.

Yttre tillsyn

Den yttre tillsynen innebär en kontroll av produkter på försäljningsstället som omfattas av LTLP. Tillsynen omfattar även kontroll av de övriga krav som LTLP ställer på tillståndshavaren.

Tillsynen sker under pågående verksamhet och kan genomföras tillsammans med andra myndigheter.

Följande bör kontrolleras vid tillsynsbesök:

- Att verksamheten har ett egenkontrollprogram.
- Att försäljningsställets tobaksförsäljning följer gällande tillstånd.
- Att det finns en tydlig och klart synlig skyltning om åldersgräns.
- Att tobaksvarorna har en korrekt märkning.
- Säkerställa att det inte säljs lösa cigaretter eller förpackningar med färre än 20 cigaretter.
- Säkerställa att marknadsföringen på försäljningsstället inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak mm.

Tillsynsbesöket ska dokumenteras.

Målet är att alla försäljningsställen ska få minst ett tillsynsbesök under året.

4.1.2 Kontrollköp

För att undersöka om ett försäljningsställe har bra rutiner för ålderskontroll kommer kontrollköp genomföras under 2026. Det innebär att en person som ser ung ut men som har fyllt 18 år testar om det går att handla tobak utan att visa legitimation. Ett kontrollköp får inte användas av kommunen som underlag för administrativa sanktioner men kan hjälpa näringsidkaren i att förbättra sina rutiner.

4.2. Elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare

En elektronisk cigarett är en produkt som kan användas för konsumtion av nikotinånga via ett munstycke. En påfyllningsbehållare är en produkt som innehåller vätska med nikotin och som kan användas för att fylla på en elektronisk cigarett.

Kommunen ansvarar enligt 7 kap. 3 § punkt 3 över tillsynen av tillhandahållandet av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 2 kap. 7-9 §§ och 3 kap. 2, 5 och 6 §§ på fysiska försäljningsställen.

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsynen när det gäller åldersgräns enligt 5 kap. 17 och 18 §§ samt anmälan om försäljning och egenkontroll enligt 5 kap. 14 och 16 §§ i andra fall än avseende gränsöverskridande distansförsäljning.

En verksamhet får inte tillhandahålla elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare för försäljning till konsumenter utan att först ha anmält försäljningen till den kommun där försäljningen ska ske. En anmälan ska lämnas till Bygg- och miljönämnden.

Den som bedriver försäljning av e-cigarett och påfyllningsbehållare ska enligt lag ha ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram. Egenkontrollprogrammet ska vara skriftligt och ska dels finnas på plats i butiken och dels skickas in till Bygg- och miljönämnden.

4.2.1 Tillsyn

När det gäller försäljningsställen av elektroniska cigaretter och/eller påfyllningsbehållare är målet att dessa ska få minst ett tillsynsbesök under året. Försäljningsställen som har återkommande brister kommer att besökas fler gånger.

Följande bör kontrolleras vid tillsynsbesök:

- Att det på försäljningsstället finns tydliga och synliga skyltar med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till den som inte har fyllt 18 år.
- Att elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare har korrekt märkning.
- Att marknadsföringen av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk.

5. Lag om tobaksfria nikotinprodukter

En tobaksfri nikotinprodukt är en produkt utan tobak som innehåller nikotin för konsumtion.

Kommunen ansvarar enligt 24 § över tillsynen av tillhandahållandet av tobaksfria nikotinprodukter enligt 5-8 §§ samt 14 § på fysiska försäljningsställen. Därutöver har kommunen även ansvar för tillsynen på eller i anslutning till fysiska försäljningsställen när det gäller marknadsföring enligt 9 och 10 §§.

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsynen när det gäller åldersgräns enligt 19 och 20 §§ samt anmälan om försäljning och egenkontroll enligt 17 och 18 §§ så länge verksamhetsutövaren har säte eller fast försäljningsställe i Sverige.

Enligt lag om tobaksfria nikotinprodukter ska den som avser bedriva försäljning till konsumenter anmäla verksamheten till den kommun där försäljningen ska ske. Försäljning av tobaksfria nikotinprodukter får inte påbörjas innan anmälan har gjorts. Vid ägarbyte av butiken ska detta anmälas till Bygg- och miljönämnden eftersom rätten att sälja tobaksfria nikotinprodukter inte automatiskt följer med till

den nya ägaren. Detsamma gäller om butiksägaren inte längre vill sälja tobaksfria nikotinprodukter.

5.1. Tillsyn

När det gäller försäljningsställen av tobaksfria nikotinprodukter är målet att dessa ska få minst ett tillsynsbesök under året. Försäljningsställen som har återkommande brister kommer att besökas fler gånger.

Följande bör kontrolleras vid tillsynsbesök:

- Att det på försäljningsstället finns tydliga och synliga skyltar med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut tobaksfria nikotinprodukter till den som inte har fyllt 18 år.
- Att tobaksfria nikotinprodukter har korrekt märkning.
- Att marknadsföringen av tobaksfria nikotinprodukter inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk samt att särskild måttfullhet iakttas. Vidare bör kontrolleras att marknadsföringen inte riktas särskilt till eller skildrar barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

5.1.1 Kontrollköp

För att undersöka om ett försäljningsställe har bra rutiner för ålderskontroll kommer kontrollköp genomföras under 2026. Det innebär att en person som ser ung ut men som har fyllt 18 år testar om det går att handla tobaksfria nikotinprodukter utan att visa legitimation. Ett kontrollköp får inte användas av kommunen som underlag för administrativa sanktioner men kan hjälpa näringsidkaren i att förbättra sina rutiner.